

**Strategi for
spesielle tilskudd i
jordbrukets
kulturlandskap (SMIL)
2021 – 2028
Karmøy og Bokn**

Vedtatt i følgende utvalg:

Karmøy, Hovedutvalg for teknisk og miljø, den 13.04.21

Bokn, Forvaltningsstyret, den 14.04.21

Utarbeidet av:

Seksjon Areal og Byggesak, Landbruksavdelingen

18.03.21

Innhold

Vedtatt i følgende utvalg:	1
Bakgrunn.....	3
Overordna føringer	3
Regelverk.....	3
Prosessen.....	4
Fakta om jordbruket, kulturlandskapet og vannforekomster i kommunene	4
Kort om landbruket.....	4
Mål og tiltak for kulturlandskapet og vannforekomster	4
Kulturlandskap	4
Viktige vannforekomster	5
Tilrettelegging og planlegging av tiltak	6
Tiltak for å hindre avrenning til vann	6
Tiltak som fremmer biologisk mangfold.....	7
Lokale frister for søking og kommunal saksbehandling	7
Tilskuddssatser	8
Søknaden.....	9

Bakgrunn

Hovedformålet med denne strategien er å stimulere aktive landbruksforetak som søker om produksjonstilskudd og avløysartilskudd til ein ekstra innsats ut over den daglige drifta. Dette er tiltak innen kulturlandskap, biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner/-miljø, plantevern og forurensning til luft og vann. Gjennom denne SMIL-strategien vil kommunen i samarbeid med faglag i landbruket, være med å ta vare på landbrukets kulturlandskap i tråd med nasjonale og regionale føringer for landbrukspolitikken. Ivaretaking av kulturlandskapet og biologisk mangfold ut over normal landbruksproduksjon etter naturmangfoldloven og å redusere forurensning etter vannforskriften er framhevet som sentrale satsingsområder.

Overordnede føringer

Følgende styringsdokumenter ligger til grunn for arbeidet og prioriteringene:

- Kartlegging av Karmøy kommunes LNF-områder
- Kommunedelplan for kulturminner - Karmøy
- Kulturminneplan - Bokn
- Regionalplan for landbruket i Rogaland
- Regional plan og regionalt tiltaksprogram for vannforvaltning i Vannregion Rogaland
- Meld. St. 9 Landbruks- og matpolitikken
- Nasjonalt miljøprogram 2019-2022
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket

Regelverk

Utarbeiding av tiltaksstrategien og bruken av ulike tilskuddsordninger er hjemla i «Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket» § 1 og § 8.

Kommunen har rettlednings- og tilretteleggingsansvar og er vedtaksmyndighet for alle søknader om SMIL-tilskudd. Statsforvalteren har blant annet ansvar for å legge til rette for at kommunene har gode rutiner i sin saksbehandling, behandler søknader om dispensasjon og er klageinstans på kommunale vedtak.

Prosesen

Ei lokal arbeidsgruppe har fått ansvaret for å gi SMIL-strategien innhold. Det er gjennomført møter med lokale bondelag og bonde- og småbrukarlag. I tillegg er det arrangert møte med kommunes naturforvaltere, kulturavdeling og vannområdekoordinator for Haugaland vannområde. Statsforvalteren har vært involvert og kommet med innspill underveis i prosessen. Etter anbefaling fra Statsforvalteren gjelder tiltaksstrategien for 8 år.

Tiltaksstrategien er behandlet politisk i Karmøy kommune den 13.04.21 og Bokn kommune den 14.04.21.

Fakta om jordbruket, kulturlandskapet og vannforekomster i kommunene

Kort om landbruket

- 219 foretak søkte produksjonstilskudd i Karmøy kommune i 2020
- 40 foretak søkte produksjonstilskudd i Bokn kommune i 2020
- Hoved produksjoner i kommunene er sau og storfe, men kommunene har også store fjørfe- og svineprodusenter
- Karmøy kommune har ca. 51 658 dekar jordbruksareal i drift i 2020
- Bokn kommune har ca. 9 382 dekar jordbruksareal i drift i 2020
- Landbruket er tradisjonelt prega av grovforbasert produksjon med beitedyr. Nedgangen i beitedyr truer det tradisjonelle åpne landskapet med gjengroing. Dette har spesielt gått ut over de svært verdifulle kystlynghei-områdene som Karmøy og Bokn har mye av

Mål og tiltak for kulturlandskapet og vannforekomster

Kulturlandskap

Kulturlandskap og biologisk mangfold er blant anna kartlagt i Anders Lundberg sin rapport «*Kulturlandskap og biologisk mangfald på Haugalandet*» utgitt i 2010 av miljøvern-avdelinga til Statsforvalteren i Rogaland. I vårt område er særlig kystlynghei en karakteristisk og svært verdifull naturtype. Tilskudd gjennom SMIL er svært viktig for å få rydda kystlynghei som er i ferd med å gro igjen, og det har

de siste åra vært flere store prosjekt i kommunen for å restaurere kystlynghei med støtte fra SMIL. Slik støtte kan for eksempel gis til rydding, brenning, skjøtselsplan eller til kurs i lyngbrenning. Ved tildeling av tilskudd til tiltak som gjeld skjøtsel av biologisk mangfold, og skjøtsel av gammel kulturmark må det settes opp en skjøtselsplan som beskriver tiltaket og målene for arbeidet som skal gjøres.

Både Karmøy og Bokn har egne planer der Kulturminner i kommunene er kartlagt i Kommunedelplaner for kulturminner. Kulturminner som er en del av et miljø er prioritert i SMIL tildelingen, og alltid i nær dialog med kommunenes kulturavdeling.

I Bokn kommune vil en prioritere tiltak innenfor hensynssoner for kjerneområde landbruk i kommuneplanen.

Tiltak i forbindelse med ferdselsårer og turstier blir vurdert i nært samarbeid med kommunens naturforvalter og kulturavdeling.

Viktige vannforekomster

Norge har gjennom den nasjonale Vannforskriften forpliktet seg til å følge opp EU sitt vannrammedirektiv, med mål om at tilnærmet alle vannforekomster (bekk, elv, innsjø, fjord osv.) skal ha «god økologiske tilstand» innen 2027. Håndtering av husdyrgjødsel og silosaft er regulert gjennom «forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav». Kantvegetasjon mot vassdrag og bekker med års-sikker vannføring er vernet gjennom vannressurslovens § 11.

Over flere år har man overvåket vannforekomster i Karmøy kommune med hensyn til økologisk tilstand. 56 av 102 vannforekomster i kommunen er i større eller mindre grad påvirket av landbruk. Sammen med avløp, er landbruk hovedårsaken til at vannforekomster i kommunen ikke oppnår miljømålet om «god økologisk tilstand». I tillegg har kommunen kartlagt ni sentrale sjørretvassdrag. Leveområdene til sjørret, laks og ål er betydelig forringet av fjerning av kantvegetasjon og kanaliseringer i landbrukspåvirkede områder.

Overvåking av økologisk tilstand i enkelte vannforekomster i Bokn kommune, indikerer at landbruk påvirker økologisk tilstand, men omfanget er usikkert.

Kunnskapen om sjørrettførende vassdrag er også begrenset. En kartlegging av potensielle sjørrettvassdrag kan gi grunnlag for å vurdere behov for SMIL-tiltak.

Gjennom Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland 2022-2027, har Karmøy og Bokn utpekt vannforekomster og nedbørfelt som ikke oppnår miljømålene, som prioriterte for oppfølging. For Karmøy gjelder;

Hilleslandvassdraget, Aksnesvassdraget, Tjøsvollvatnet (med nedbørfelt) og Heiavatnet (med nedbørfelt). For Bokn gjelder; Vatnalandsvatnet (med nedbørfelt). Andre områder på Bokn kan være aktuelle om kunnskap foreligger. Karmøy har i tillegg fokus på kartlagte sjørrettvassdrag, som ikke oppnår miljømålene, som følge av blant annet aktivitet fra landbruket (Møllebekken, Stolsåna, Langåkeråna, Stangelsåna, Kvednabekken (på Dale) og Syrebekken).

For å hindre avrenning fra landbruk kan det være aktuelt å etablere fangdammer/reuseparker i nedbørfelt til vannforekomster. Etablering av kantvegetasjon hindrer både avrenning og erosjon, og skaper samtidig bedre leveområder for vann- og landlevende dyr. Endre kanaler til mer naturlige løp kan sikre vassdragene bedre flomkapasitet samt sørge for gunstige leveområde

Tilrettelegging og planlegging av tiltak

I enkelte tilfeller kan det være hensiktsmessig å gjennomføre helhetlige prosjekter over større områder. Noen tiltak har størst effekt om alle i et område inkluderes. Tiltak kan gå på tvers av landbrukseiendommer og involvere flere bønder. Et sentralt grunnvilkår i planleggings- og tilretteleggingsprosjekter er at bønder som er med i prosjektet i etterkant kan søke om SMIL-midler til gjennomføring av tiltak som omfatter deres foretak. Fellestiltak for å minske forurensning, bedre vannkvalitet og hindre gjengroing vil bli høyt prioritert.

Tiltak for å hindre avrenning til vann

Hydrotekniske tiltak er nyttige i oppfølgingen av vannforvaltningsplanene i Vannforskriften, og er et av de tiltakene man kan søke tilskudd til for å hindre avrenning til vann.

Tiltaka skal hindre at jordpartikler mv ender opp i vassdraget. Drenering har som hovedformål å få vatn ut fra eng/beite. Slike tiltak kan ikke få SMIL-midler. eksempel på hydrotekniske tiltak innenfor SMIL-ordninga er utbedring av enkeltpunkt for å redusere erosjon. Konkrete tiltak det kan gis støtte til er ødelagte kummer og rørutløp, etablering av avskjæringsgrøfter, gjenåpning av lukka avløp og steinsatte kanaler. Lukka avløp må ha dimensjon 6 tommer eller større. Vær oppmerksom på å sikre at tiltaket ikke skaper vannproblem for lavereliggende nabogårder. Det kan ikke gis tilskudd til drenering samtidig som det gis SMIL-tilskudd til hydrotekniske tiltak på samme areal.

Tiltak som fremmer biologisk mangfold

Biologisk mangfold er mangfoldet av økosystemer, arter og genetisk variasjon innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse.

Gjennom ulike driftsformer og bruk har jordbruket vært med på å skape leveområder for arter og et mangfold av naturtyper. Jordbruket har tett tilknytning til naturen og noen arter er helt avhengig av tradisjonelle driftsformer som slått og beite.

Ivaretagelse og utvikling av leveområder, lage vegetasjonskorridorer, og etablering, restaurering, utbedring og skjøtsel av områder er eksempler på aktuelle tiltak som kan gjøres for å fremme biologisk mangfold. Det kan også gis tilskudd til fjerning av fremmede skadelige arter og pollinator-vennlige tiltak.

SMIL strategien følger FNs bærekraftsmål 15 - Liv på land. SMIL midlene brukes målrettet både for å hindre spredning og etablering av fremmede arter (15.a), og for å ta vare på og utnytte biologisk mangfold og økosystem på en bærekraftig måte (15.8)

Lokale frister for søking og kommunal saksbehandling

Kommunene har valgt å ha en kontinuerlig vurdering av innkommende søknader, fram til senest 31. september.

Vedtak etter SMIL-forskrifta i kommunene fattes av landbruksforvaltningen i Bokn og Karmøy kommune.

Tilskuddssatser

Tilskuddssatser skal ligge til grunn for utmåling av tilskudd og ved ev. klage på tilskuddssats må Statsforvalteren rette seg etter de kommunale tilskuddssatsene.

For planleggings- og tilretteleggingstiltak kan det etter forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket gis engangstilskudd på inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag,, mens tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak maksimalt kan gis et engangstilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag. Det kan likevel gis inntil 100 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag til spesielle tiltak for å ivareta biologisk mangfold.

Kostnader til utarbeiding av planer, til for eksempel skjøtelsesplaner, plan for forurensningstiltak mv. kan legges inn i en SMIL-søknad.

Egeninnsats godkjennes med følgende timesatser:

- Eget arbeid kr. 300,- pr. time
- Arbeid med traktor eller tilsvarende maskiner kr. 500,- pr. time

Prioriteringene for perioden 2021 til 2028 er vurdert sammen med faglagene og de faggruppene som har vært med på å utarbeide ny strategi. Innenfor temaene biologisk mangfold og avrenning til vann har vi flest tiltak med høy prioritet.

Prioritet: skala fra 1 til 10 (1 har høyest prioritet og høyest tilskuddssats).

Tilskuddssats: høyeste tilskuddssats som kommunen kan tildele, og må stå i forhold til prioritet.

Forskriftstype		Prioritet	Tilskuddssats inntil...
Kulturlandskap	Biologisk mangfold	1	70
	Naturbeitemark	1	70
	Kystlynghei	1	70
	Gammel kulturmark	1	70
	Opplevelser/ferdsel	3	50
	Freda/verneverdige bygg	2	35
	Andre kulturminne/miljø	2	35
	Gjerdeklyvere	1	70
	Fjerne fremmede arter	1	70
Forurensingstiltak	Rensepark, fangdam mv...	1	70
	Hydrotekniske anlegg	4	50
	Leplanting	5	50
	Kantsoner/kantvegetasjon	2	50
	Oppsamling fra veksthus	10	10
	Fjerning av piggtråd	3	70
	Andre forurensingstiltak	5	25
Planlegging	Turstier/parkering	1	100
	Skjøtselsplan	1	100
	Informasjon	1	100
	Kart	1	100

Søknaden

Det søkes elektronisk på SMIL-midler via landbruksdirektoratet nettsider.

Tiltak som er påbegynt før det blir søkt om støtte vil få avslag på søknaden.

Kommunen kan i enkelte tilfeller gi tillatelse til å starte arbeidet i perioden mellom søknad og vedtak.

Kostnadsoverslag skal være basert på pristilbud eller standardpriser.

Alle godkjente kostnadsgrunnlag er eks. mva. Det blir ikke gitt tilskudd til mva.

Søkere som får utbetalt SMIL-tilskudd forplikter seg til å opprettholde tiltaket i minst 5 år. Dersom pliktene ikke blir fulgt opp, kan tidligere utbetalt tilskudd kreves tilbakebetalt fra mottaker.

